

Kult. O. 55/25.3.1994

M

PIHTIPUDAS PÖHLÖNRANTA

KIVIKAUTISEN ASUINPAIKAN KOEKAIVAUS
1993

Mirja Miettinen

SKL 21

1. /

PIHTIPUDAS PÖHLÖNRANTA

kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 1993

Sijainti:

kunta: Pihtipudas
kylä : Rönnynkylä
tl: RN:o 25:56
om. op Avikainen, Pihtipudas

SKL 21
inv 1964:49

peruskartta 3312 06 RÖNNYNKYLÄ

x = 7037 20, y = 431 30, z = n. 115

aiemmat tiedot: Pälsin kaivauskertomus v:lta 1926
löydöt KM :
inventointi 1964:49
SKL n:o 21

kaivauslöydöt: - hiilinäytteet KM 27857:1-2

kertomukseen liittyvät kuvat:
negatiivit N:o 96203-96208.
kuvatalulut, s ~~8-9~~ 9-10
diat: 29223-29228

Johdanto

Syksyllä 1991 tarkastessani Pihtiputaan Hämeensaaresta lähetettyjen löytöjen löytöpaikkaa, kävin myös Saanijärven pohjoisrannalla olevalla Pöhlönrannalla, jossa näytettiin opettaja Avikaisen huvilan rannassa rantatörmässä näkyvissä olevaa, osaksi alas sortunutta tulisijaa (ks tark. kertomus top arkistossa). Käynnin yhteydessä yritin alustavasti selvittää Pälsin Pöhlökankaan kaivauspaikan tarkempaa sijaintia, siinä kuitenkin onnistumatta.

Kun keväällä 1993 suunniteltiin viikon kurssiohjelmaa paikallisten harrastajien ja museoviraston Hämeensaaresta 91-92 alkaneen yhteistyön jatkoksi, otettiin Pöhlönranta toiseksi ja läheinen Juntinniemi toiseksi kohteeksi. Kummankin kohteen tarkempi laajuus oli löytymisen jälkeen jäänyt selvittämättä. Pienimuotoisella koekaivauksella oli tarkoitus saada lisää tietoa kohteiden laajuudesta ja luonteesta. Lisätekijänä oli rantatörmän syöpyminen, jonka jo Pälsi arveli tuhonneen ja tuhoavan jatkossakin asuinpaikkaa.

Aiemmat tutkimukset

Sakari Pälsi suoritti Pöhlökankaalla, joksi Saanijärven pohjoisrantaa Korteojan suun länsipuolella myös on nimitetty/ nykyinen nimi on Pöhlönranta - tutkimuksia v 1926. Pälsi löysi rantahietikolta kvartseja, kivistä terätkatkelman, reikäkiven, reijällisen riipuksen?, ja rautakirveen sekä palanutta luuta. Esineet olivat törmän ja vesirajan välisellä matalalla hietikolla. Törmässä oli lisäksi näkyvissä osaksi alas vajonnut liesi, jonka Pälsi tutki. Kaivaus käsitti kaikkiaan n 10 m² alueen. Liesi oli yli 2 m läpimittainen kuoppaliesi, joka erotui maan pinnalla painanteena. Palaneita ja halkeilleita kiviä oli runsaat 60 cm paksult. Kivien alla oli selvä yhtenäinen hiilikerros. Liedestä tai sen ympäriltä ei tullut löytöjä; maa oli puhdasta hiekkaa, samoinkuin rantahiekka ,jolta löydöt kerättiin.

Tutkitun lieden lähellä oli maan pinnassa erottunut kaksi syvennystä, joiden tutkimista Pälsi piti kiireellisenä ennenkuin vuosittainen tulva ne hävittää. Pälsin ehdotusta tutkimusten jatkamiseksi edes jossain laajuudessa ei kuitenkaan toteutettu .

Koekaivaus 1993

Pälsin kaivausten jälkeen rantatörmän syöpyminen jatkui varmasti jonkin aikaa. Päätellen törmän maatumisasteesta ja sen alapuolella rantahietikolla kasvavasta nuoresta ja nuorehkosta vesai- kosta, törmä ei liene syöpynyt kovin voimakkaasti enää viimeksi- kuluneina parina-kolmena vuosikymmenenä. Silti on mahdollista ,että tulva edelleenkin nousee joskus vanhan törmän juurelle saakka. Siitä kertoi hietikon sara- ja ruohokasvusto, jossa ai- noat puut olivat leppää ja pajua, siis tulvia kestäviä lajeja.

Tutkimus aloitettiin kulkemalla rantatörmää Avikaisten huvilalta

länteen ja itään. Varsin tiheän puuston vuoksi paikoin vaikeakulkuisessa maastossa erottui kaikenlaisia kuopanteita (osa luonnataisia, osa ihmisen toiminnan jälkiä?), joista ei kuitenkaan kairaamallaan voinut saada selvyyttä. Mitään Pälsin kaivausalueeksi varmasti tulkittavaa kohtaa ei löytynyt; ne muutamat paikat, joihin länsiosassa törmää tehtiin koekuoppia olivat koskematon maata ja löydöttömiä. Onkin luultavaa, että Pälsin kaivausalue on kokonaan sortunut törmältä, tai sijainnut tutkimusalueelta itään, lähempänä Korteojan suuta.

Tämän jälkeen keskityttiin kuopittamaan törmää v.1991 havaitun liedenjäännöksen ympäristössä. Liesi sijaitsee haaroittuneen koivun alla ja sen juuret ovat sitoneet jyrkässä törmässä maan ja kivet paikalleen. Liettä ei tutkimusten aikana koskettu, koska puita haluttiin säästää ja toisaalta haluttiin säilyttää liesi paikallaan merkinä ja nähtävyytenä muinaisesta asutuksesta. Mitään löytöjä ei törmässä lieden ympärillä havaittu. Liedestä otettiin hiilinäyte.

Yläpuolelle törmälle tehtiin kolmeen kohtaan koeruudut 1-3. Ruudussa 1 oli osaksi rikotun pintakerroksen alla n 130 cm pituinen vahva hiilialue, jonka paksuus oli n 20-30 cm. Sen iästä ei ole mahdollista sanoa mitään varmaa, mutta pintakerroksen rikkonaisuuden ja sekaisuuden vuoksi hiiliesiintymä vaikuttaa myöhäiseltä. Aivan uusi se kuitenkin ei ole; sitä osoitti maakerrosten ja hiilen tiiviys. Paikalla erottui pinnalla loiva kuopanne, jonka reunassa oli kanto ja siinä suurehko muurahaispesä.

Ruuduissa 2 ja 3 oli hienoa hiekka- jopa hiesumaata; pintakerros oli näissäkin osaksi sekoittunut. Mitään löytöjä tai rakenteita ei havaittu.

Huvilan itäpuolelle törmälle tehdyt muutamat pienet koekuopat olivat samoin löydöttömiä; maa oli kivetöntä hiekkaa, karkeampaa kuin kuopissa 1-3. Vaalea huuhtoutunut kerros oli humattavan paksu näissä kuopissa, 10-20 cm. Itäisin kuoppa sijaitsi niemekkeessä, jossa oli törmältä alas kaatuvia puita sekä rajapyykki. Maa oli huomattavan punaista, mutta löydötöntä. Kairauksessa todettiin punertavan maan alueen jatkuvan pohjoiseen kankaalle ja olevan ilmeisestikin luontaista ruostepitoista maata.

Kauemmas itään ei tehty kuoppia seuraavien huviloiden alueelle; lähimmissä ainakin oli pihaa törmällä täytetty ja rakennettu nurmikenttä.

Kaikkiaan voitiin kaivettujen 10 koekuopan ja ruudun sekä kairahavaintojen perusteella päätellä, että törmällä tällä kohdalla ei liene kulttuurikerrosta; löytöjä ei ollut ainakaan tutkituissa kuopissa eikä kairanäytteissä.

On mahdollista, vaikka ei siis suorastaan osoitettavissa, että ilmeisen tyypillisesti rannansuuntaisella vyöhykkeellä sijainnut asuinpaikka on pääosiltaan sortunut veteen ja tuhoutunut. Jäljelläolevat löydöt, tai niiden pääosa lienevät siten vedessä. Liedenjännös kuitenkin kertoo, että löytöalue ei liene ollut, eikä ehkä vielääkään ole kaukana.

Paikan korkeus on Avikaisten huvilan sementtiportaana rannanpuolen yläpinnalla 433 cm yli Saanijärven pinnan 13.7.1993, eli $113,7 + 4,33 = 118,03$ m ymp (kp lukema 000). Isosta liedestä näyteeksi otetut hiilet ovat 116,05 m korkeudel-

ta, lieden pohjaosasta.

Kaivajina oli 8 paikallista arkeologiasta kiinnostunutta harrastajaa kansalaisopiston historiapiiristä. Työhön käytettiin vajaa kaksi päivää. Työtä suosi kaunis kesäsää. Kaivauksen jälkeen kuopat täytettiin ja peitettiin.

Hki 24.3.1994

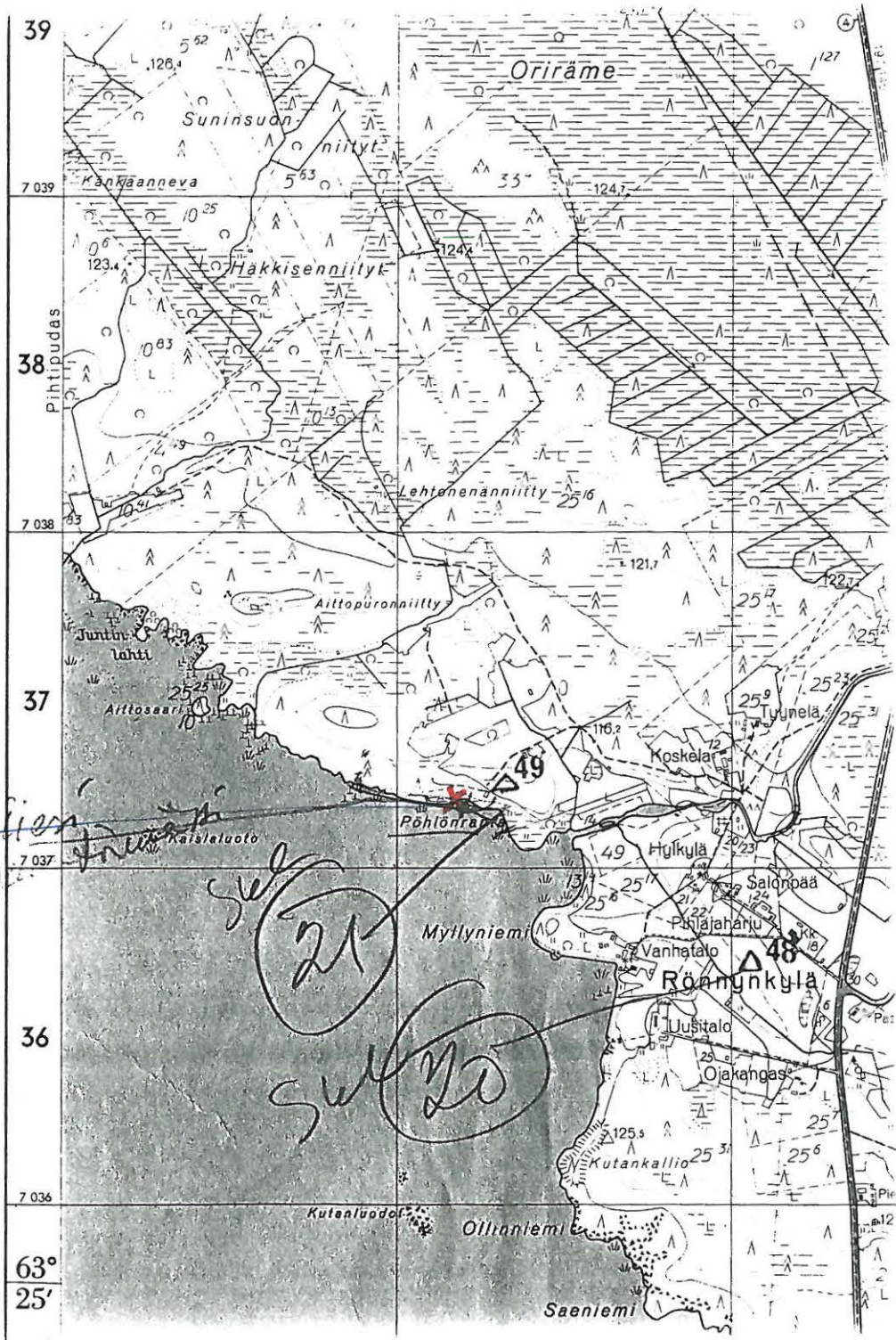
PIHTIPUDAS PÖHLÖNRANTA
koek 1993

KUVALUETTELO

DIA NEGA

29223	96203- 96205	yleiskuva törmältä idästä
29224		törmä lieden yläpuolella,kuopat 1 ed. ja 2. näkyvis sä, W:sta
	96207- 96208	törmä lieden kohdalla mökin edustalla,E:sta
29225		törmä lieden itäpuolella,ESE:sta
29226		törmä lieden kohdalla,SE.sta,liesi monihaaraisen koivun alla törmässä
29227		kuva lieden kohdalta törmältä Saanijärvelle, NE:sta
29228	96206	hiiliesiintymä kuopassa 1,

nr. 3312 06 Rönnykylä / 1:20 000

KOEKUVAUSPAIKKA
+ LIESI
TÖRÖLÄSSÄ

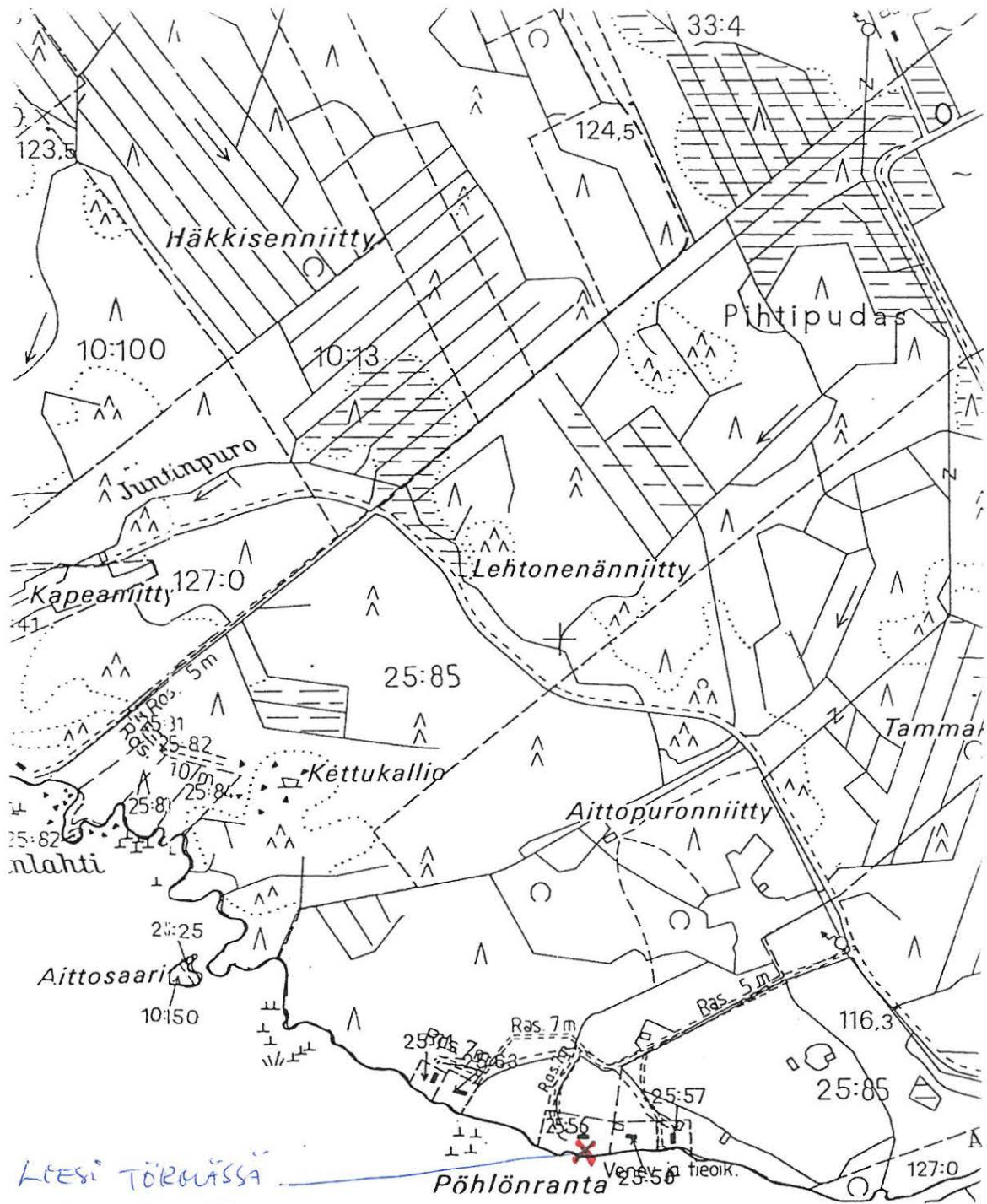
Handwritten annotations: "Kaisaluoto", "Myllyniemi", "Rönnykylä", and two circled numbers "21" and "20".

430

431

PK 3312 CG Rönkänselkä

1:10 000

7038

LESI TORUSSA
TKOEK. ALUE

431

PIHTIPUDAS, PÖHLÖNRANTA

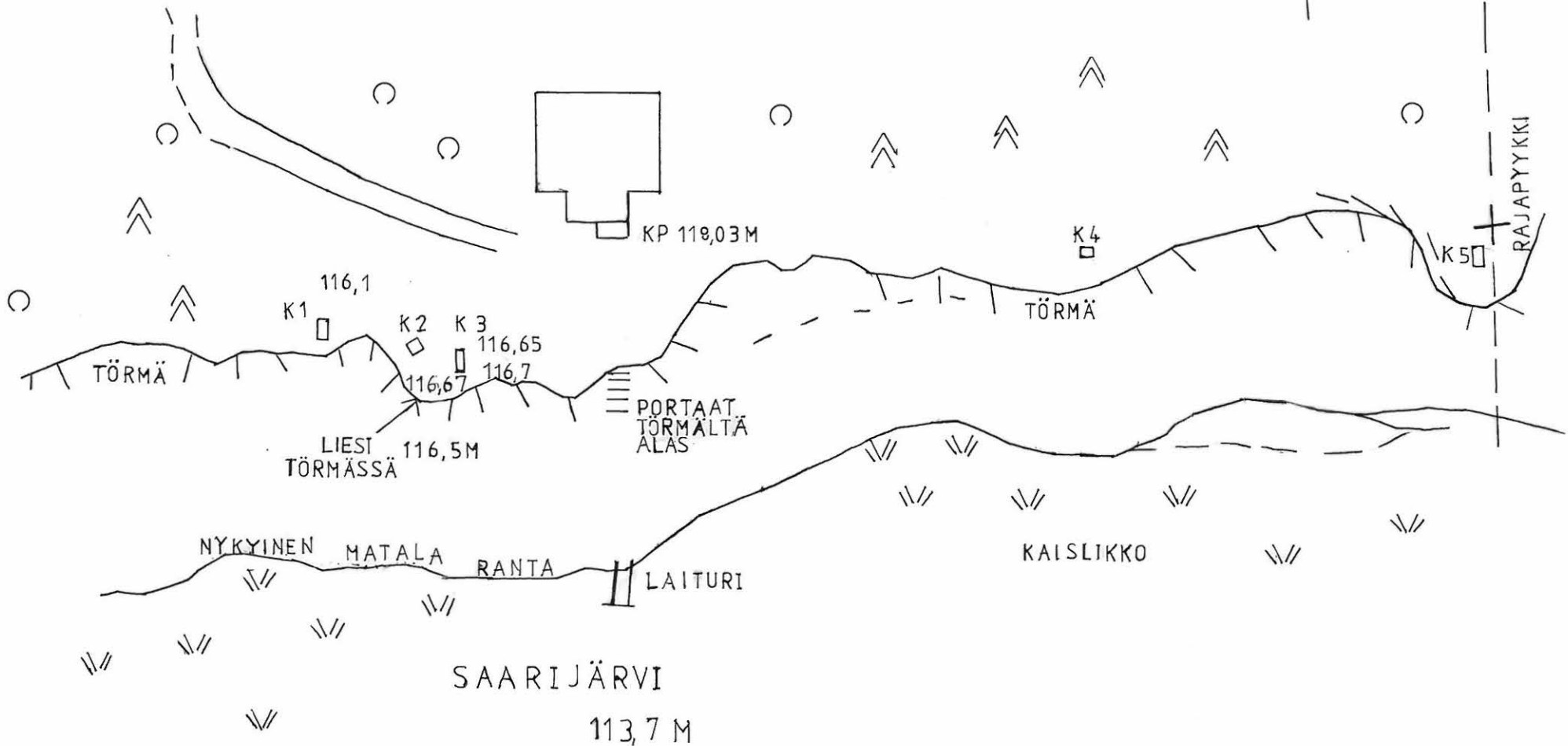
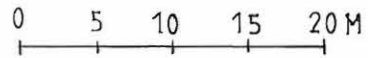
KOEKAIVAUS 1993

M. MIETTINEN

YLEISKARTTA

1:500

KP 000 = 119,05 M

96203

96204

96205

PIHTIPUDAS, PÖHLÖNRANTA
 SAANIJÄRVEN VANHAA RANTA TÖRMÄÄ JA AVIKKAITEN
 UUSI HÖKKI, YLEISKUVA IDÄSTÄ. LIES ON TÖRMÄSSÄ
 HÖKKIN KOTILOALLA

H. Klöck 1993

96206

KOEKUOPAN 1 ITÄSEINÄITÄÄ HILJIEHINTYMI-
NEEN.

96207

96208

TÖRMÄ AVIKKISTEN MÖKIN EDUSTALLA, HIESI KOIVUN
AKAPUOLELLA NUOLTEN OS. KOHDASSA
KUUK IDÄSTÄ

M. Miettinen -93